

Viktor E. Frankl

Odgovoriti životu. Autobiografija

Naklada Slap, 2021., str. 198 str., Format 14 X 22,5 cm, tvrdi uvez, ovitak, ISBN: 978-953-191-943-2

Svjetski poznati psihijatar, osnivač logoterapije Viktor Emil Frankl skromno je držao da uspjeh koji možda ima logoterapija nije nešto zbog čega bi trebalo njemu čestitati. Prigodom audijencije, papi Pavlu VI. je rekao: „Dok drugi vide samo ono što sam možda postigao i izborio, ili bolje rečeno, što mi se posrećilo i što mi je uspjelo, postaje mi tek u jednom ovakvom trenutku zaista jasno što sam morao i *mogao* učiniti, ali nisam učinio. Riječju: što sam ostao dužan milosti koja mi je nakon što sam morao proći kroz vrata Auschwitza darovala još 50 godina.“¹ Ako se osvrnemo na život i djelovanje Viktora Frankla, možemo potvrditi da je Frankl itekako dobro odgovorio toj milosti. Ovom kratkom crticom iz Franklova života želimo započeti prikaz jedne posebne knjige jedinstvenog autora koja zavrjeđuje veliku pozornost u hrvatskoj javnosti, ali i želju da dođe u što veći broj ruku.

S imenom Viktora Emila Frankla susretao sam se u raznim fazama tijekom diplomskoga i poslijediplomskoga studija. Nisam psiholog ni psihijatar, nego teolog sa specijalizacijom iz pastoralne teologije i religiozne pedagogije i katehetike, no u pastoralnoj teologiji i religioznoj pedagogiji i katehatici itekako ima mjesta za misli ovog svjetski poznatoga psihijatra. Njegove su misli lako primjenjive u razvijanju dinamike pastoralno-katehetskog djelovanja

Crkve, a pogotovo u njezinoj temeljnoj teritorijalnoj jedinici – župnoj zajednici. Gotovo svaki naslov kratkih poglavlja u knjizi može pomoći u oblikovanju pastoralnog djelovanja i katehetske pouke adresata bilo koje životne dobi, od onih najmlađih, pa do onih najstarijih. Njegovi su primjeri toliko životni i rječiti da se mnogi mogu u njima pronaći. Zato držimo da mnogi svećenici, redovnici, redovnice, katehete i vjeroučitelji u ovoj autobiografiji Viktora Emila Frankla mogu pronaći korisne misli i poticaje, ali i ohrabrenja za vlastiti rad na proslavu Boga i dobrobit ljudi.

Nadalje, autor ovih redaka prikaza knjige, djelatnik je Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Svjetski poznati psihijatar posjetio je i Republiku Hrvatsku i Zagreb. Bilo je to u travnju 1988. godine.

1 Viktor E. FRANKL, *Odgovoriti životu. Autobiografija*, Jastrebarsko, 2021., 149.

Održao je dva predavanja. Prvo na Klinici za psihijatriju Kliničkog bolničkog centra Sestre milosrdnice i drugo na Katoličkom bogoslovnom fakultetu! Saznanje da je ova jedinstvena osoba održala predavanje na Katoličkom bogoslovnom fakultetu svojevrsno je priznanje ovoj visokoobrazovnoj ustanovi.

Na posljediplomski studij pastoralne teologije i religiozne pedagogije i katehetike poslan sam u Beč. Vrijeme studiranja u Beču nije ostavilo nikakav traumatski ožiljak u mom životu. Naprotiv, zavolio sam taj grad te nakon grada rođenja – Zagreba, to mi je najdraži grad na svijetu. I zato srce malo radosnije zakuca na spomen svega što je povezano s ovom prijestolnicom kulture i znanja europskog kontinenta. Tako je bilo i svaki put na spomen Beča dok sam čitao autobiografiju Viktora Emila Frankla.

Ovo nekoliko činjenica iz vlastitog života samo je potvrda i dovoljna motivacija da neću pogriješiti ako u ruke uzmem predloženo štivo i da ću imati mogućnost pronaći misli koje će dobro doći u ovom *novom normalnom vremenu* uzrokovanom COVIDom-19, a na području Zagreba i okolice i pre(pro)življavanju vremena nakon razornog potresa!

I nisam pogriješio što sam odvojio trenutke vremena i pročitao ovo vrijedno djelo. Preporučio bih ga svakome, bez obzira bavi li se strukom Viktora Emila Frankla ili ne, jer će čitajući autobiografiju proći kroz život važne osobe dvadesetoga stoljeća koja nije izgubila vjeru u dobro u čovjeku unatoč teškim trenucima života. Takvo životno svjedočanstvo je upravo ono što svima treba u ovom *novom normalnom vremenu*. U svjetlu rečenoga, mo-

žemo se prisjetiti riječi spomenutog pape Pavla VI.: „Suvremeni čovjek radije sluša svjedoke negoli učitelje, ili ako sluša učitelje, sluša ih jer su svjedoci.“² A Viktor Emil Frankl bio je učitelj i svjedok!

Knjiga se lako čita. Već na početnim stranicama stječe se dojam da je autobiografija izrazito zanimljivo i poučno štivo. I tako taj dojam drži čitatelja do posljednje stranice. Viktor Emil Frankl uspio je svoj život i djelovanje ispričati na jednostavan i vrlo zanimljiv način.

U toj jednostavnosti kriju se mnoge pouke koje je dobro integrirati u vlastiti život. Tako npr.: „Držim se načela: obavljam najjednostavnije zadatke s istom temeljitošću kao i najsloženije, a ove s istom smirenošću kao i najjednostavnije.“³ Ili: „Ništa ne radim u posljednjem mogućem terminu, već sve u prvom mogućem.“⁴ U sljedećim Franklovim riječima može se otkriti dobar smjer vrednovanja samih sebe: „Ranije sam dao naslutiti da poznajem samo malo vlastitih doista dobrih osobina. Možda je jedino dobro ono da ne zaboravljam dobro što mi je netko učinio i da nisam zlopamtilo.“⁵

U jednostavno i zanimljivo ispričanoj vlastitoj biografiji, Frankl koristi viceve i šale koje, uz smijeh, natjeraju i suze na oči. Frankl tako kaže: „I razliku između kauzalnog i pukog simptomatičnog liječenja moguće je objasniti vicem: Za vrijeme boravka u ljetovalištu budi pijetao svako jutro nekog čovjeka kukuričući vrlo rano. Čovjek odlazi u ljekarnu i nabavlja sredstvo za spavanje. To sredstvo pomiješa pijetlu u hranu – kauzalna terapija!“⁶

2 PAVAO VI., Evangelii nuntiandi. Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu (8. XII. 1975.), Zagreb, 2000., br. 41.

3 Viktor E. FRANKL, Odgovoriti životu. Autobiografija, 21.

4 Isto.

5 Isto, 23.

6 Isto, 33.

Farmakopsihijatriju je također Frankl objasnio vicem: „Neki esesovac sjedne u vlatku nasuprot nekom Židovu. Ovaj izvadi iz papira haringu i pojede je čitavu osim glave, koju ponovno zamota u papir i odloži. ‘Zašto to radite?’ htio bi esesovac znati. ‘U glavi se nalazi mozak i nju nosim svojoj djeci. Ako je pojedu, bit će pametni.’ ‘Možete li mi prodati glavu haringe?’ ‘Zašto ne?’ ‘Koliko košta?’ ‘Jednu marku.’ ‘Evo vam marka’, i esesovac pojede glavu. Pet minuta kasnije počne divljati: ‘Vi huljo od Židova, čitava haringa košta deset pfeninga, a vi mi prodajete glavu za jednu marku!’ Na to će Židov sasvim mirno: ‘Vidite, već počinje djelovati.’⁷

Šaljive zgode doživljavao je Frankl i na putovanjima u inozemstvo.

Kada čitate *Odgovoriti životu*, suza u vašem oku može se zacakliti i iz drugih razloga. To može biti kada govori o svojim roditeljima, Tilly i Eleonore. Zanimljivo je kako se Frankl kao odrasla osoba vraća u svoje djetinjstvo i s jednim odmakom vrednuje svoje životne dane. Riječi o roditeljima su riječi za koje možemo samo poželjeti da se čuju i od današnje djece. U logoru se prisjećao majke: „U logoru sam vrlo često mislio na svoju majku i kad god sam razmišljao o tome, kako će to biti kad je budem ponovno sreo, nametala mi se obavezno predodžba, kako bi jedino primjerenost bilo da – kako se lijepo kaže – padnem pred njom ničice i poljubim rub njene haljine.“⁸ Za oca svjedoči sljedeće: „U djetinjstvu mi osjećaj zaštićenosti nije bio podaren filozofskim promišljanjima i razmatranjima, već, upravo suprotno, okolinom u kojoj sam živio. Mora da sam imao pet godina, kad sam se – a to sjećanje na djetinjstvo smatram paradigmatičnim – tijekom ljetovanja u Hainfeldu

probudio jednog sunčanog jutra. Dok su mi oči bile još zatvorene, prožimao me neizreciv osjećaj koji me činio sretnim i blaženim – da netko pazi na mene, da me štiti i čuva. Kad sam otvorio oči, stajao je sagnut nada mnogom nasmiješen moj otac.“⁹

Frankl odgovara što ga je potaklo da oženi svoju prvu ženu Tilly Grosser: „Jednog je dana pripremala za mene ručak u mojem stanu, odnosno stanu mojih roditelja u Czerninovoj ulici, kad je zazvonio telefon. Pozvali su me hitno u Rotschildovu bolnicu. Upravo je zaprimljen jedan slučaj otrovanja sredstvima za spavanje, u kojem su internisti prekinuli intervenciju zbog nikakvih izgleda da spase život otrovanog. Bih li ja mogao primijeniti svoja kirurška umijeća? Nisam više dao ni da mi se skuha kava, nego sam stavio nekoliko zrna kave u usta i prožvakao ih dok sam žurio na stajalište taksija.

Vraćam se nakon dva sata, zajednički je ručak propao. Pretpostavio sam, naravno, da su svi drugi ručali, što su moji roditelji i učinili. Ali Tilly je čekala na mene i njena prva reakcija nije bila: ‘Na konačno si ovdje, čekala sam na tebe s jelom.’ Ne, njena je reakcija bila: ‘Kako je završila operacija i kako je pacijentu?’ U tom sam času odlučio učiniti ovu curu svojom ženom – ne zato što je bila ovo ili ono za mene, nego zato što je ona bila ona.“¹⁰

Na kraju knjige, naknadna primjedba usmjerena je prema Franklovoj drugoj ženi Eleonori Katharini rođ. Schwindt: „Godine 1946. u pratnji medicinskog osoblja obavljam vizitu na svojem (neurološkom) odjelu bečke Poliklinike. Upravo napuštam jednu sobu i krećem u drugu – tada mi se približi jedna sestra i moli me u ime svojega šefa (s čeljusne kirurgije) za jedan pomoćni krevet na mojem

7 *Isto*, 32-33.

8 *Isto*, 10.

9 *Isto*, 17.

10 *Isto*, 98-99.

odjelu za nekog operiranog pacijenta. Pristajem, ona se udaljava sa zahvalnim smiješkom, a ja se obraćam svojem asistentu i pitam: ‘Jeste li vidjeli te oči...?’

Godine 1947. postala je mojom ženom. Eleonora Katharina rođ. Schwindt. Gabriele je naša kći, Franz Vesely (profesor fizike na Bečkom sveučilištu) naš zet, Katharina i Alexander naši unuci.¹¹

Postoje i drugi primjeri u knjizi koje mogu učiniti da suza kane i padne na list knjige. Dobro ih je otkriti! Suze pročišćavaju pogled i čine čovjeka više čovjekom, bilo u radosti, bilo u žalosti.

Simpatične su Franklove *kovanice*, složenice i igre riječima: „Dok npr. još nisam imao vlastiti automobil, rekao bih često: ‘Znate, obično se vozim heteromobilom’, što je značilo da se ne vozim vlastitim, nego autom nekog

drugog koji me uzme sa sobom.“¹² Ili: „Kad mi netko ponudi da dolijem čaj u svoju šalicu, ja uzvratim: ‘Ne, hvala. Znate, ja sam monoteist – pijem uvijek samo *jednu* šalicu čaja.“¹³

Pokušali smo brzinski dočarati knjigu koja donosi životnu mudrost na originalan način, od koje svatko može imati koristi i poželimo da autobiografija Viktora Emila Frankla *Odgovoriti životu* dođe do što više ruku. Knjiga po stranicama nije veliko djelo, ali je zato po svom sadržaju i svjedočanstvu života, knjiga koje zadivljuje i potiče. Vrlo se lako čita, što se može zahvaliti i odličnom prijevodu! Poglavlja u knjizi ne umaraju, nego osvježavaju te daju čitatelju krila za život! Može se dogoditi da će kod nekog čitatelja p(r)obuditi želju da pročita i još neko djelo Viktora Emila Frankla koje je prevedeno na hrvatski jezik. To bi bila svakako dobra investicija!

Josip Šimunović

Korespondencija: Josip Šimunović
Katoločki bogoslovni fakultet, Zagreb
josip.simunovic@kbf.unizg.hr

Online: 4. 2 2021.

11 *Isto*, 155.

12 *Isto*, 29.

13 *Isto*.